Journal of Educational Sciences *(JEDUS)*
Spring & Summer, 2025, *32*(1), 225-244
DOI: 10.22055/edus.2025.48441.3690

Rcceived: 28 Nov 2024
Accepted: 20 Jan 2025

Orginal Article

Analyzing Teacher Character from the Perspective of Caring Ethics: Deducing Educational Principles

Yalda Hesari[*]
Mohammad Hossein Heidari[**]
Hassan Ali Bakhtiar Nasrabadi[***]
Sayyed Jalal Hashemi[****]

Introduction

The purpose of this research is to analyze and explain teacher character from the perspective of caring ethics and to deduce its educational principles.

Method

This research has been conducted using an analytical-deductive method. In the analytical approach, the concepts and components related to teacher character have been analyzed and recognized in two educational and training dimensions. Then, with a progressive deductive approach, the principles of teacher character based on caring ethics have been extracted and explained.

Results

Analyses show that the theory of caring ethics includes characteristics such as compassion and kindness to others, situational orientation, detail-orientedness, commitment to meeting the needs of others, and understanding others, the application of which can increase motivation and enthusiasm

* PhD student in Philosophy of Education, Department of Educational Sciences, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Isfahan, Isfahan, Iran.

** Associate Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Isfahan, Iran. *Corresponding Author:*
mh.heidari@edu.ui.ac.ir

*** Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Isfahan, Iran.

**** Associate Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

among students. The research findings show that the general character of a teacher based on caring ethics includes components such as connecting course topics with students' experiences, taking it easy in teaching, communication skills, teaching based on the needs of learners, mastery of the subject, classroom management, participatory evaluation, receiving feedback, diversity in content presentation, the instructor's knowledge of himself and the learner, interdisciplinary thinking, collaborative learning, cultivating critical thinking, receptive listening, being a role model, commitment and responsibility, establishing sincere communication, affirmation, trust, humility, patience, justice, avoiding harmful behavior, honesty, paying attention to cultural and educational differences, respect, and attention to spiritual matters.

Discussion

The derivation of the components and principles of teacher character shows the special attention of the ethics of care to the educational and training dimension of learners, because the teacher's morality, attention, and emotional support can have a significant impact on student performance and create harmony and empathy.

Keywords: Caring ethics, teaching character, care, educational principles.

Author Contributions: In the present study, the second author (author in charge), as a supervisor, was responsible for supervising and strategizing the overall research process and compiling and finalizing the corrections of the article. In developing the research plan, the first author was in charge of the process of gathering, analyzing and interpreting the findings and writing the text of the article, and in general, he drew conclusions from the findings and expanded and interpreted them jointly and with the discussion and exchange of opinions of all colleagues and with the help of the third author (the guidance teacher). 2) and the fourth author, as the advisor professor of the thesis

Acknowledgments: The present research would not have been possible without the cooperation of the participants; We hereby acknowledge and thank all the participants.

Conflicts of interest: The authors declare there is no conflict of interest in this article.

Funding: This research is not sponsored by any institution and all costs have been borne by the authors

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۰۹/۰۸
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۳/۱۱/۰۱

مجله‌ی علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز
بهار و تابستان ۱۴۰۴، دوره‌ی ششم، سال ۳۲
شماره‌ی ۱، ص‌ص: ۲۴۴-۲۲۵

مقاله پژوهشی

تحلیل منش معلمی از منظر اخلاق مراقبتی: استنتاج اصول تربیتی

یلدا حصاری*
محمدحسین حیدری**
حسنعلی بختیار نصر آبادی***
سید جلال هاشمی****

چکیده

هدف این پژوهش، تحلیل و تبیین منش معلمی از منظر اخلاق مراقبتی و استنتاج اصول تربیتی آن می‌باشد. این پژوهش به روش تحلیلی استنتاجی صورت گرفته است. در رویکرد تحلیلی، مفاهیم و مؤلفه‌های مرتبط با منش معلمی، در دو بعد آموزشی و تربیتی واکاوی و بازشناسی شده‌اند. سپس با رویکرد استنتاجی از نوع پیشرونده، اصول منش معلمی مبتنی بر اخلاق مراقبتی استخراج و تبیین شده است. تحلیل‌ها نشان می‌دهد که نظریه اخلاق مراقبتی شامل ویژگی‌هایی همچون عطوفت و مهرورزی به دیگران، موقعیت‌مداری، جزئی‌نگری، متعهد بودن به رفع نیاز دیگری و درک دیگران است که کاربرد آن می‌تواند موجب افزایش انگیزه و شور و نشاط میان دانش‌آموزان گردد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که کلیات منش معلمی مبتنی بر اخلاق مراقبتی، دارای مؤلفه‌هایی همچون ارتباط‌دادن موضوعات درسی با تجربیات دانش‌آموزان، آسان‌گیری در آموزش، مهارت برقراری ارتباط، آموزش بر اساس نیاز فراگیران، تسلط بر موضوع، مدیریت کلاس، ارزشیابی مشارکتی، دریافت بازخورد، تنوع در ارائه محتوا، شناخت مربی از خود و فراگیر، تفکر بین رشته‌ای، یادگیری مشارکتی، پرورش تفکر انتقادی، شنیدن دریافتی، الگو و اسوه بودن، تعهد و مسئولیت، برقراری ارتباط صمیمانه، تأیید، اعتماد، فروتنی، صبر، عدالت، پرهیز از رفتار آسیب زا، صداقت، توجه به تفاوت‌های فرهنگی و تربیتی، احترام و توجه به امور معنوی می‌باشد. استنتاج مؤلفه‌ها و اصول منش معلمی، نشان دهنده توجه ویژه اخلاق

* دانشجوی دکتری فلسفه تعلیم و تربیت، گروه علوم تربیتی، داشکده روان‌شناسی و علوم‌تربیتی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

** دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه اصفهان، ایران. (نویسنده مسئول)
mh.heidari@edu.ui.ac.ir

*** استاد گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه اصفهان، ایران..

**** دانشیارگروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

مراقبتی به بعد آموزشی و تربیتی فراگیران است. زیرا اخلاق‌مندی، توجه و حمایت عاطفی معلم می‌تواند تأثیر بسزایی بر عملکرد دانش‌آموزان و ایجاد وفاق و همدلی داشته باشد.

واژه‌های کلیدی: اخلاق مراقبتی، منش معلمی، مراقبت، اصول تربیتی

مقدمه

در نظام آموزشی و محیط‌های تربیتی، معلمان الهام‌بخش، از برترین جایگاه در بین دست‌اندرکاران امر تربیت، برخوردارند (Taheri, 1400, 61). شاید بتوان ادعا کرد بارزترین معیار معلمان الهام بخش، همانا نقش‌های ماندگار تربیتی‌ای است که بر روح و جان شاگردان حک می‌کنند و همچون الگویی در ذهن شاگردان زنده می‌مانند. اما به نظر می‌رسد، دو مؤلفه‌ی وجهه‌ی علمی و شخصیت اخلاقی، برای معلمی که قصد دارد آگاهانه و عامدانه در جاده الهام بخشی گام بگذارد، نقش پیش‌نیاز را دارند. معلمی که از این دو مؤلفه یا حتی یکی از آنها برخوردار نباشد، هرگز به درجات لازم از مقبولیت و محبوبیت، نزد شاگردان دست نخواهد یافت (Ramezani et al., 2019, 171). بر این اساس، شخصیت یک معلم در ماهیت اخلاقی آموزش، نقش اساسی دارد و عاملیت اخلاقی در تدریس، ویژگی تعیین کننده نقش معلم است و در واقع، معلم، به عنوان یک عامل اخلاقی و الگوی اخلاقی است (Campbell, 2014, 106). اما مسئله مهمی که موجب توجه ویژه این پژوهش به نقش معلمی گشته، شرایطی است که امروزه در نظام آموزشی و در ارتباط با دانش‌آموزان با آن مواجه هستیم؛ روند رو به رشد فناوری اطلاعاتی و گستردگی فضای مجازی به رغم تأثیرهای مثبتی که در زمینه تسهیل دسترسی به اطلاعات و یادگیری داشته، موجب بی‌رغبتی و بی‌انگیزگی دانش‌آموزان به درس و مدرسه و پیشرفت تحصیلی شده است. همچنین شکاف و فاصله بین نسلی میان معلم و دانش‌آموزان، محیط آموزشی خشک، مقرراتی، رسمی و محدود کننده مدارس، نیز به تشدید این شرایط دامن می‌زند. از آن جایی‌که رابطه‌ی مثبت معلم با دانش‌آموزان، بر رابطه‌ی عاطفی و اجتماعی کلاس، ایجاد انگیزه‌ی یادگیری، دلبستگی به مدرسه، تأثیرگذار است و به بیانی دیگر، دانش‌آموزانی که با معلمان خود رابطه‌ی گرم و صمیمی دارند، از اعتماد به نفس بالا، علاقه به معلم خود، انگیزه بیشتر برای یادگیری، نگرش مثبت نسبت به مدرسه و لذت بردن از پذیرش همسالان و همکلاسی‌های خود برخوردار هستند (Taheri, 2021, 15). بر این اساس می‌توان یکی از راهکارهای رفع این مشکل را توجه به نقش و جایگاه معلم در ارتباط با دانش‌آموزان و

اهتمام به تربیت اخلاقی دانست. مسئله‌ای که امروزه در حوزه تعلیم و تربیت، کمتر بدان پرداخته شده و بیشترین تأکید بر آموزش محتوای دروس اصلی و تخصصی و به خصوص علوم تجربی، برای آمادگی در کنکور و کسب رتبه‌های برتر دانشگاهی و در نتیجه بی‌مهری نسبت به علوم انسانی و مسائل اخلاقی است و این موضوع، موجب افزایش رقابت، فردگرایی و کم‌توجهی به دیگران و کم اهمیت شدن رفتارهای اخلاقی شده است. بنابراین تأمل و بررسی پیرامون موضوع اخلاق و منش معلمی از جمله راهکارهایی است که جهت کاستن و رفع چالش‌های پیش آمده در نظام آموزشی، ضروری به نظر می‌رسد. در این راستا پژوهش حاضر به تحلیل نظریه اخلاق مراقبتی که اهتمام ویژه‌ای به تعامل و روابط اخلاقی میان افراد دارد، پرداخته و کوشیده با تبیین و بازشناسی مؤلفه‌های منش معلمی، مجموعه‌ای از اصول تربیتی منتج از اخلاق معلمی به دست دهد.

نظریه اخلاق مراقبتی، دیدگاهی است که دغدغه اصلی آن، مراقبت و مسئولیت است، به ویژه که در زمینه روابط بین فردی ایجاد می‌شود و نیز قضاوت‌های اخلاقی، برای استدلال‌کنندگان مراقبت، با احساس همدلی و شفقت گره خورده است. مهم‌ترین الزامات اخلاقی این رویکرد، حول محور مراقبت، آسیب نرساندن به دیگران و پرهیز از خودخواهی است و دیدگاه انگیزشی این اخلاق این است که به همه پاسخ داده می‌شود و هیچ‌کس تنها نمی‌ماند یا آسیب نمی‌بیند (Friedman & Bolte, 2007, 83). اخلاق مراقبت، که مبتنی بر نیازها و پاسخ‌های مبتنی بر اخلاق است (Noddings, 2005, 38) بر ارزش‌های همدلی، حساسیت، اعتماد و پاسخ به نیاز، تأکید دارد و در ابتدایی‌ترین سطح خود، افراد را در ارتباط با یکدیگر در نظر می‌گیرد (Held, 2010, 127). به نظر نادینگز، اخلاق مراقبتی، به جای عامل‌محوری، رابطه‌محور است و بیشتر به رابطه مراقبت می‌پردازد تا مراقبت به عنوان یک فضیلت (Noddings, 2002, 1) و مراقبت نیز، ظرفیت اولیه انسان برای تشخیص و پاسخگویی به نیازهای دیگران و تعدیل رفتار خود با توسل به خیر یا آسیبی است که ممکن است برای دیگران ایجاد کند (Manning, 2008,70). نادینگز، کلمه مراقبت را یک حالت رنج روانی یا غرق شدن معنی می‌کند که می‌تواند به معنای قرار گرفتن در یک وضعیت ذهنی سنگین، اضطراب، ترس، یا خواستن در مورد چیزی یا کسی نیز باشد. همچنین مراقبت می‌تواند به معنای مسئولیت، محافظت یا نگهداری از چیزی یا کسی باشد (Noddings, 1986, 8). به نظر می‌رسد، این نظریه که به اصول اخلاقی و چگونگی به

کارگیری آن، در ارتباط با افراد، اشاره می‌کند، بتواند منبع و الگوی مناسبی برای اخلاق معلمی و ارتباط مؤثر میان معلم و دانش‌آموز و تربیت اخلاقی باشد. بنابراین با توجه به اهمیت این موضوع، تحقیق و بررسی در زمینه اخلاق معلمی و اصول اخلاق مراقبتی ضروری به نظر می‌رسد. در این راستا به مواردی از چند پژوهش صورت گرفته، اشاره می‌گردد؛ Shafiei Sarvestani et al. (2022) در پژوهشی با عنوان نقش اخلاق حرفه‌ای در سلامت سازمانی با واسطه‌گری رفتار شهروندی سازمانی، نشان دادند که اخلاق حرفه‌ای بر سلامت سازمانی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد ولی اخلاق حرفه‌ای بر سلامت سازمانی از طریق رفتار شهروندی سازمانی اثر معنی‌داری ندارد. Samadi et al. (2023) در پژوهشی با عنوان طراحی الگوی شایستگی معلم به مثابه یادگیرنده مادام‌العمر در نظام آموزش و پرورش ایران و اعتبار بخشی آن، چهار بُعد اصلی برای شایستگی معلم در نقش یادگیرنده مادام‌العمر در نظر می‌گیرد که شامل مکانیسم فردی، سواد اطلاعاتی و فناوری و کنشگری است. یافته‌های پژوهش نشان داد که مکانیسم کنشگری و اطلاعاتی و فناوری، تبیین کننده معنی‌داری برای الگوی شایستگی معلمی می‌باشند. Saeedi (2024) نیز در پژوهشی با عنوان شناسایی شایستگی‌های معلم تأثیرگذار در دوره ابتدایی، نشان داد که سه مقوله اصلی شایستگی‌های شخصیتی، ادراک محیطی و حرفه‌ای، نماینده فهم معلمان و دانش‌آموزان از ابعاد وجودی یک معلم تأثیرگذار است. نتایج بیانگر این است که معلم تأثیرگذار از نظر دانش‌آموزان، دارای مشخصه‌های مراقبتی، عاطفی و حمایتی است. Zajac (2023) در پژوهشی با عنوان اخلاق حرفه معلمی به عنوان اخلاق مراقبت، بر بُعد اخلاقی و اهمیت فعالیت آموزشی معلمان تأکید دارد. معلم در صورتی می‌تواند حرفه خود را به درستی انجام دهد که علاوه بر با اخلاق بودن، به وظایف و اصول اخلاقی وفادار وحتی فراتر از وظیفه و تکلیف عمل کند و نیز دارای دانش، مهارت و شایستگی‌های لازم باشد و اعتقاد عمیقی داشته باشد که کاری که انجام می‌دهد در مرحله اول به نفع دانش‌آموز است. Seton Bennett (2023) در پژوهشی با عنوان اخلاق مراقبت، شناخت نیازها و برخوردهای آموزشی، ویژگی اصلی اخلاق مراقبت را تأکید آن بر تشخیص و برآوردن نیازهای دیگران معرفی می‌کند. به زعم او، اخلاق مراقبتی در برخوردهای آموزشی مؤثر است و وجه مشترک بین اخلاق مراقبتی و آموزش را در این می‌داند که هر دو به نیازهای دیگران توجه دارند. معلمی، لزوماً یک مراقبت است و نه با آموزش، بلکه با مراقبت شروع می‌شود.

Adhikari et al. (2023) در پژوهشی با عنوان نظریه مراقبت نل نادینگز و مؤلفه‌های اخلاقی آن، اشاره نموده که نادینگز، مراقبت را اساس اخلاق می‌داند و معتقد است که ارتباطات بین فردی، که در آن افراد به شیوه‌ای دلسوزانه درگیر می‌شوند، تعیین‌کننده شخصیت افراد هستند. نتایج نشان داد که عناصر حیاتی نظریه‌ی مراقبت نادینگز، شامل درگیر شدن، شفقت، رفتار متقابل و جابجایی انگیزشی و احساس همدردی و تعهد است.

بررسی پیشینه پژوهش‌های صورت گرفته در زمینه اخلاق مراقبتی و نقش و منش معلمی بر پایه آن، بیانگر آن است که به طور گسترده به بحث اخلاق حرفه‌ای معلمی، اهمیت و ویژگی‌ها و مهارت‌های مرتبط با این حرفه، پرداخته شده و در زمینه اخلاق مراقبت نیز به توصیف ویژگی‌های اخلاق مراقبت، مؤلفه‌ها و نقش و کاربرد آن در تعلیم و تربیت، برنامه درسی، پیامدها و فواید آن و نیز تأثیر آن در زندگی اجتماعی اشاره شده است و در مواردی از منظر اندیشمندان گوناگون نیز مورد نقد و مقایسه قرار گرفته است. این پژوهش نیز از این منظر که به توصیف اخلاق مراقبت و منش معلمی پرداخته، با دیگر پژوهش‌های صورت گرفته همخوانی دارد، ولی وجه تمایز و امتیاز پژوهش حاضر در این است که تاکنون مطالعه‌ای در زمینه تحلیل منش معلمی در دو بعد آموزشی و تربیتی با استناد به اخلاق مراقبتی و استنتاج روشمند با توجه به هدف پژوهش «تحلیل و تبیین منش معلمی از منظر اخلاق مراقبتی و استنتاج اصول تربیتی آن » صورت نگرفته است.

پرسش‌های پژوهش

پرسش اول: مؤلفه‌های منش آموزشی و تربیتی معلمی از منظر اخلاق مراقبتی کدامند؟

پرسش دوم: اصول تربیتی استنتاج شده مبتنی بر اخلاق مراقبتی کدامند؟

روش پژوهش

در مطالعه حاضر از رویکرد و روش پژوهش تحلیلی – استنتاجی استفاده شده است. بدین گونه که در ابتدا مفاهیم منش معلمی، از دیدگاه اندیشمندان گوناگون حوزه اخلاق مراقبتی، توصیف و تحلیل شده و مؤلفه‌های مفهومی آن‌ها مورد بازشناسی و تبیین قرار گرفته است. سپس با همین رویکرد، آرای گوناگون در زمینه اخلاق مراقبتی، تحلیل شده و ویژگی‌ها و

مشخصه‌های عمده آن‌ها به طور عام و در زمینه تعلیم و تربیت و اخلاق معلمی، به طور خاص واکاوی و تبیین شده است. بر پایه این تحلیل‌ها، در گام بعد، به شیوه استنتاجی از نوع پیش رونده (Bagheri et al., 2015)، دلالت‌های منش معلمی استخراج شده‌اند. با باهم نگری و بازنمایی پیوند میان دلالت‌ها، مجموعه‌ی اصول تربیتی مهم (الگویی نظری و مفهومی شامل اهداف، مبانی و اصول تربیتی) منطبق بر اخلاق مراقبتی تدوین و در جداول مربوطه ارائه و به اختصار تبیین شده است.

یافته‌ها

پاسخ سوال اول پژوهش: منظور از منش آموزشی معلمی، ویژگی‌ها و توانایی‌هایی است که معلم در طی فرآیند یاددهی و یادگیری و در ارتباط با دانش‌آموز باید دارا بوده و برای یادگیری و رشد علمی دانش‌آموزان، آن‌ها را به کار گیرد و منظور از منش تربیتی معلمی، ویژگی‌ها و اصول اخلاقی و رفتاری ویژه‌ای است که فرد باید خود را ملزم به رعایت آن‌ها در هر زمان و مکانی بداند (Imanipour, 2012, 28). در واقع، منش معلمی، تعهدات و الزاماتی است که معلم خود را اخلاقاً به آن‌ها متعهد می‌داند. بر این اساس، مهم‌ترین مؤلفه‌های منش آموزشی و تربیتی معلمی از دیدگاه اخلاق مراقبتی به شرح زیر می‌باشد:

پاسخ سوال دوم پژوهش

اصول تربیتی معرفت‌شناختی استنتاج شده، در جدول ۱ ارائه شده است:

جدول ۱. مؤلفه‌های مفهومی و اصول تربیتی معرفت‌شناختی منتج از اخلاق مراقبتی

Table 1. Conceptual components and epistemological educational principles inferring from the ethics of care

ردیف	هدف تربیتی Educational goal	گزاره واقع نگر مبنایی Basic realist proposition	گزاره هنجاری (اصل تربیتی) Normative proposition (educational principle)
۱	موضوع درسی باید با تجربیات دانش‌آموزان ارتباط داشته باشد.	با شناخت کیفیت و فضای تجربه شده دانش‌آموزان می‌توان موضوعات درسی را به آنها ربط داد و یادگیری مطلوب را تسهیل نمود.	برای یادگیری مطلوب دانش‌آموزان، در ابتدا باید وضعیت و کیفیت تجربه‌های دانش‌آموز را شناخت و دروس را به آنها ربط داد.
۲	در آموزش و یادگیری، باید آسان گیری کرد.	آسان گیری، مستلزم فراهم کردن فرصت‌های متعدد یادگیری و پرهیز از تنبیه توسط معلم است.	معلم باید به دانش‌آموز، فرصت یادگیری دهد و از برخورد با او خودداری نماید.
۳	معلم باید در جهت برقراری ارتباط موثر، اقدام نماید تا یادگیری میسر شود.	یادگیری موضوعات درسی در گرو برقراری ارتباط و گفت و شنود معلم با دانش‌آموزان است.	برای افزایش یادگیری دانش‌آموزان، باید مهارت گفتگو و ارتباط برقرارکردن صحیح را در معلمان پرورش داد.
٤	آموزش باید بر اساس نیاز و علایق دانش‌آموزان باشد.	تدوین برنامه آموزشی اثربخش درگرو شناسایی علایق و نیاز دانش‌آموزان است.	معلمان باید نیازها و موضوعات مورد علاقه دانش‌آموزان را بازشناخته و آنرا بنیاد آموزش قرار دهند.

۵	معلم باید بر موضوع درسی تسلط داشته باشد.	تسلط بر موضوع، در گرو کسب اطلاعات عمیق در مورد موضوع درسی و گذراندن دوره‌های ضمن خدمت است.	برای تسلط یافتن بر موضوع درسی باید از طریق برگزاری دوره‌های ضمن خدمت، آگاهی و تخصص در معلمان را ارتقاء داد.
٦	معلم باید دانش آموزانش را به درستی ارزشیابی کند.	ارزشیابی درست در گرو این است که معلم بفهمد دانش‌آموز، چه چیزی را یادگرفته است نه این که مطلب خاصی را یاد گرفته است یا نه.	معلم باید خود ارزشیابی مسئولانه را در دانش‌آموزان تشویق نموده و تلاش کند تا دانش فراگیران را ارتقاء دهد.
۷	معلم باید از دانش آموزانش بازخورد بگیرد.	بازخورد گرفتن در گرو ارتباط و گفت و شنود با دانش‌آموزان و دریافت قضاوت آنان در مورد نحوه تفهیم مطالب درسی و یاددهی توسط معلم است.	برای دریافت بازخورد، معلم، باید با گفتگو و شنیدن نظرات دانش‌آموزان در مورد تدریس و تفهیم موضوع، از یادگیری دانش آموزان اطمینان حاصل نماید.
۸	معلم باید از روش‌های متنوعی برای آموزش فراگیران استفاده نماید.	تنوع در ارائه محتوا در گرو آشنایی و تسلط و کاربرد در توضیح و تفهیم موضوعات درسی است.	برای تنوع در ارائه محتوا، معلم باید از روش‌های مختلف، برای تدریس موضوعات درسی استفاده نماید.
۹	از منظر اخلاق مراقبتی، تعلیم و تربیت یکپارچه و تفکر بین رشته‌ای برای معلمان لازم است.	تفکر بین رشته‌ای در گرو این است که معلمان علاوه بر تخصص در رشته خود، بتوانند با موضوعات سایر دروس ارتباط برقرار کند.	برای نیل به تفکر بین‌رشته‌ای، معلمان، باید مطالب و متون رشته‌های دیگر، را با موضوعات درسی خود مرتبط سازند.
۱۰	یادگیری مشارکتی برای رشد توانایی فراگیران و مراقبت ضروری است.	یادگیری مشارکتی در گرو رابطه معلم و دانش آموز و کمک کردن، حمایت کردن و فهمیدن یکدیگر است.	معلمان باید یادگیری مشارکتی را از طریق فهم، حمایت و کمک نمودن به دانش‌آموزان پرورش دهند.
۱۱	توجه به ظرفیت‌های شناختی و پرورش تفکر انتقادی فراگیران در اخلاق مراقبتی، ضروری است	پرورش تفکر انتقادی در گرو گفتگو و برقراری ارتباط معلمان با فراگیران و درگیر نمودن آنان به مطالعه داستان‌ها و تجربیات زندگی افراد تأثیرگذار و تقویت قدرت قضاوت است.	برای محقق شدن تفکر انتقادی، باید معلمان با دانش‌آموزان در ارتباط با شخصیت‌ها و اتفاقات مهم داستان‌ها و روایت‌ها بحث و گفتگو نموده و مهارت استدلال اخلاقی فراگیران را پرورش دهند.
۱۲	گوش فرا دادن معلم به ایده‌های دانش‌آموزان، لازم است.	گوش فرا دادن، مستلزم توجه، مجذوب شدن و گوش‌دادن پذیرای معلم به سخنان دانش‌آموزان است.	برای گوش فرادادن، معلم باید مشتاقانه به سخنان دانش‌آموزان به صورت پذیرا توجه داشته باشد.(دریافت)
۱۳	تأیید و تشویق، برای ایجاد انگیزه و دلگرمی فراگیران لازم است.	تأیید در گرو متوجه ساختن فراگیر، به خودِ بهتر او و ایجاد انگیزه برای پیشرفت فراگیر است.	برای تأیید فراگیران، باید توجه آنان را به خودِ بهترشان جلب نمود و رشدشان را تشویق نمود.

الف. تبیین مؤلفه‌های مفهومی و اصول تربیتی معرفت‌شناختی:

۱. مؤلفه ارتباط موضوع درسی با تجربیات دانش‌آموزان: در اکثر موارد، مطالب کتاب‌های درسی به دلیل انتزاعی بودن، یادگیری دانش‌آموزان را با مشکل مواجه می‌سازد. یکی از روش‌های تقویت یادگیری، ارتباط دادن موضوعات درسی با تجربیات روزمره زندگی آنان است. این امر می‌تواند با داستان سرایی، به کار بردن شعر و استفاده از ضرب‌المثل ... میسر گردد (Noddings, 1986, 192).

۲. مؤلفه آسان‌گیری در آموزش: برای این که دانش‌آموزان در یادگیری موفق باشند، معلم در حین تدریس، می‌تواند با فراهم‌کردن فرصت‌های متعدد برای دانش‌آموزان، به آنان کمک کند، تا مطالب لازم را بیاموزند. چرا که دانش‌آموزان از حیث توانایی‌ها باهم متفاوتند و همین تفاوت‌های فردی مانع دریافت موضوع درسی و یادگیری، به طور یکسان و در یک زمان واحد می‌گردد. بنابراین معلم با سعه صدر، باید فرصت یادگیری مجدد را برای دانش‌آموزان فراهم نماید (Noddings, 1986, 192).

۳. مؤلفه مهارت برقراری ارتباط: از شروط لازم برای مراقبت و آموزش، مهارت معلمان در برقراری ارتباط مؤثر با دانش‌آموزان است. معلمانی که فاقد این مهارت باشند در جلب نظر و ایجاد انگیزه لازم در دانش‌آموزان، موفق نخواهند بود (Tarlow, 1996, 63).

٤. مؤلفه آموزش بر اساس نیاز و علایق فراگیر: متخصصان اخلاق مراقبتی بر این نظرند که با توجه به تفاوت‌های فردی و فرهنگی دانش‌آموزان و برای جلب توجه و هدایت آنان برای یادگیری، باید موضوعات مورد علاقه و متناسب با نیازشان را به آنان آموزش داد (Noddings, 1986, 175).

۵. مؤلفه تسلط بر موضوع: در فرآیند آموزش و تدریس، یادگیری در دانش‌آموزان زمانی حاصل خواهد شد که علاوه بر فراهم بودن تمام استانداردهای لازم، معلمان در رشته درسی و موضوع مورد تدریس خود، تسلط کافی داشته و بتوانند به نحو قابل قبولی، دانش مورد نیاز را به فراگیران انتقال دهند (Noddings, 1986, 197).

٦. مؤلفه ارزشیابی مشارکتی: ارزشیابی در اخلاق مراقبتی، به صورت مشارکتی است به این معنا که چون یادگیری به صورت مشارکتی است، بنابراین هر ارزشیابی، ارزشیابی معلم و دانش‌آموز است که به صورت مشارکتی انجام می‌شود. در این دیدگاه، ارزشیابی بر اساس نمره

دادن، اهمیت چندانی ندارد و صرفاً جنبه اطلاع‌رسانی دارد. آن چه که در ارزیابی دانش‌آموزان، مهم است کمک به رشد دانش‌آموزان و هدایت آنان به زندگی اخلاقی است (Noddings, 1986, 197).

۷. مؤلفه دریافت بازخورد: بر اساس آموزه‌های اخلاق مراقبتی، به دلیل نابرابر بودن رابطه مراقب و مراقبت شونده و موقعیت برتر شخص مراقب در برطرف نمودن نیازهای فرد مورد مراقبت، برای ارزیابی و بررسی کیفیت فرآیند مراقبت، لازم است که نظر و قضاوت مراقبت شونده مد نظر قرار گیرد تا اگر مشکلی وجود دارد، برطرف گردد. در رابطه معلم و دانش‌آموز نیز، ضروری است که معلم به طور مداوم برای ارتقاء یادگیری و کیفیت تدریس و آموزش، از دانش‌آموزان بازخورد بگیرد (Morris cited in Toronto, 2023, 8).

۸. مؤلفه تنوع در ارائه محتوا: از آن جایی که اخلاق مراقبتی بر استمرار در مراقبت و رفتار مراقبتی تأکید دارد، بنابراین در ارتباط با رفتار معلم و دانش‌آموزان بر این باور است که معلمان باید در فرآیند تدریس، روش‌های مختلفی را برای آموزش فراگیران به کار گیرند تا از تفهیم مطالب، اطمینان حاصل نمایند (Mayreoff, 1971, 12).

۹. مؤلفه تفکر بین‌رشته‌ای: بنا بر نظر اخلاق مراقبتی، برای ارتقای کیفی آموزش و یادگیری، معلمان باید به طور مستمر ذخیره دانشی خود را افزایش دهند. این امر صرفاً به تبحر در رشته تخصصی معلم بسنده نمی‌شود، بلکه یک معلم باید بداند که موضوع و تخصص خودش چگونه با موضوعات درسی دیگر مرتبط است و بتواند بین این موضوعات ارتباط برقرار کند و موضوعات درسی را به زندگی اجتماعی ارتباط دهد (Noddings, 2005, 206).

۱۰. مؤلفه یادگیری مشارکتی: از نظر اخلاق مراقبتی، برای پرورش حس مسئولیت‌پذیری و نحوه مراقبت از دیگران باید یادگیری به صورت مشارکتی و با کمک و حمایت فراگیران صورت پذیرد. در این روش، هم معلم و هم دانش‌آموزان در یادگیری موضوعات با یکدیگر همکاری می‌کنند (Noddings, 1995, 333).

۱۱. مؤلفه توجه به ظرفیت‌های شناختی: یکی از موضوعات مورد توجه در تعلیم و تربیت مراقبتی، پرورش تفکر انتقادی و استدلال اخلاقی است. در این دیدگاه، معلمان با تشویق دانش‌آموزان به خواندن داستان‌ها و روایت‌های مختلف، از آنان می‌خواهند که با بررسی روایت‌ها و در نظر گرفتن تمام جوانب به تفکر و ارزیابی بپردازند (Noddings, 2002, 42).

۱۲. مؤلفه شنیدن: در تعلیم و تربیت مبتنی بر اخلاق مراقبتی علاوه بر بر آموزش و تدریس از طریق گفتگو و مکالمه با دانش‌آموزان، شنیدن و گوش دادن پذیرا به سخنان و ایده‌های آنان می‌تواند در رشد تفکر و بهبود یادگیری تأثیر داشته باشد (Noddings, 2012, 774).

۱۳. مؤلفه تأیید و تشویق: تأیید دانش‌آموز در فرآیند آموزش و یادگیری نقش به سزایی در ایجاد انگیزه برای پیشرفت او خواهد داشت. در واقع با تشویق و تأیید جنبه‌های مثبت رفتار دانش‌آموز، رشد اخلاقی را در او تقویت می کنیم (Noddings, 1995, 333).

اصول تربیتی انسان‌شناختی استنتاج شده، در جدول ۲ ارائه شده است:

جدول ۲. مؤلفه‌های مفهومی و اصول تربیتی انسان‌شناختی منتج از اخلاق مراقبتی

Table 2. Conceptual components and anthropological educational principles inferring from the ethics of care

ردیف	هدف تربیتی Educational goal	گزاره واقع نگر مبنایی Basic realist proposition	گزاره هنجاری (اصل تربیتی) Normative proposition (educational principle)
۱	در اخلاق مراقبتی باید به به امور معنوی اهتمام ورزید.	خودشناسی و خداشناسی و پرداختن به مسائل وجودی از مصادیق پرداختن به امور معنوی است.	مربیان باید، موضوعات درسی را با تاملات معنوی و اخلاقی مرتبط نمایند تا دانش‌آموزان را به تدریج به خودکاوی و خودشناسی تشویق نمایند.
۲	در اخلاق مراقبتی، معلم باید کنترل و مدیریت کلاس را حفظ کند.	مدیریت کلاس در گرو درگیر نمودن دانش‌آموزان در اداره کلاس و برقراری رابطه مراقبتی با آن‌ها است.	برای کلاسداری موثر، معلم باید با دانش‌آموزان رابطه مراقبتی برقرار نموده و آنان را در اداره کلاس درگیر نماید.
۳	معلم باید در گام اول، از خود و فراگیران شناخت کافی داشته باشد.	شناخت مربی از خود و فراگیران در گرو کسب آگاهی از نقاط ضعف و قوت خود و فراگیران است.	معلمان برای عملکرد بهتر، باید نسبت به توانایی‌های خود و دانش آموزان‌شان اطلاعات فراوانی کسب نمایند.
٤	الگو سازی و اسوه بودن در مراقبت، برای تربیت منش ضروری است.	اسوه بودن در گرو مراقب بودن و اخلاقی رفتارکردن و هماهنگی گفتار و رفتار مربی است.	برای الگو سازی باید با فراگیران رفتار مراقبت‌گرانه داشت و این رفتار را هم در عمل و هم در گفتار نشان داد.
٥	تعهد و مسئولیت برای تداوم روابط مراقبتی لازم است.	تعهد و مسئولیت در گرو حساسیت و بی‌تفاوت نبودن نسبت به نیازها و احوال فراگیران است.	باید به نیازهای تحصیلی، تربیتی و اخلاقی فراگیران حساس و نسبت به آنها مسئول بود
٦	ارتباط و گفتگوی صمیمانه در روابط مراقبتی، ضرورت دارد.	ارتباط و گفتگوی صمیمانه مستلزم رفتار همدلانه (قرار دادن خود در موقعیت دیگری) مربی نسبت به فراگیران است.	برای گفتگوی صمیمانه، مربی باید نسبت به دانش‌آموزان در گفتار و در عمل، رفتار همدلانه داشته باشد.

۷	اعتماد به فراگیران، در شکل گیری روابط مراقبتی ضروری است.	اعتماد متقابل مستلزم به رسمیت شناختن استقلال دیگران و تأیید جنبه‌های برتر فراگیران است.	برای تحقق اعتماد متقابل باید وجود مستقل دیگری را به رسمیت شناخت و تأیید نمود.
۸	برای تحقق روابط مراقبتی، فروتنی لازم است.	فروتنی در گرو توانایی برای مراقبت از دیگران و غلبه بر خود بزرگ‌بینی و خودنمایی است.	برای فروتنی باید، مهارت توانایی مراقبت از دیگران و اولویت به رشد و نیاز دیگری را در فراگیر پرورش داد.
۹	برای تحقق روابط مراقبتی، صبوری ضروری است	صبوری مستلزم فرصت دادن به فراگیر برای رشد و یادگیری و اعتماد به اوست.	برای صبوری باید به فراگیران اعتماد کرد تا در زمان خودش و به روش خودش رشد یابد.
۱۰	رعایت عدالت با فراگیران از لوازم اخلاق مراقبتی است.	رعایت عدالت در گرو پرهیز از تبعیض و فراهم نمودن امکانات متناسب با توان فراگیران است.	برای اجرای عدالت باید از رفتار تبعیض آمیز پرهیز نمود و شرایط یادگیری را به فراخور حال فراگیران فراهم نمود.
۱۱	در اخلاق مراقبتی پرهیز از رفتارهای خشونت‌آمیز ضروری است.	مقابله با خشونت مستلزم برقراری روابط دلسوزانه و نگرش همدلانه و پاسخگویی به نیاز فراگیران است.	برای مقابله با خشونت و رفتارهای آسیب‌زا باید نحوه ارتباط همدلانه و غمخوارانه را در فراگیران پرورش داد.
۱۲	در اخلاق مراقبتی، مربیان باید با دانش‌آموزان صداقت داشته باشند.	صداقت مربیان در گرو هماهنگی گفتار و رفتار آنان با فراگیران است.	برای صادق بودن باید رفتار و گفتار مربیان و احساس و عملشان با هم هماهنگ باشد.
۱۳	در تعلیم و تربیت توجه به تفاوت‌های فرهنگی ضروری است.	توجه به تفاوت‌های فرهنگی فراگیران در گرو احترام و ارتباط متناسب با زمینه فرهنگی، قومی آنان است.	برای توجه به تفاوت‌های فرهنگی باید رفتار مراقبتی متناسب با زمینه فرهنگی فراگیران را تقویت نمود.
۱٤	روابط مراقبتی باید مبتنی بر احترام باشد.	احترام به دیگران در گرو در اهمیت دادن به نیازها و خواسته‌های فراگیران و تعهد نسبت به آنان است.	برای احترام گذاشتن باید به فراگیران و نیازهایشان توجه نمود.

ب. تبیین مؤلفه‌های مفهومی و اصول تربیتی انسان‌شناختی

۱. مؤلفه خودشناسی و خداشناسی: متخصصان اخلاق مراقبتی بر این باورند که یکی از وظایف مربیان این است که دانش‌آموزان را به سوی خرد و خود اخلاقی بهتر هدایت کنند. از سویی دیگر موضوعات درسی را باید با امور معنوی مرتبط ساخت و فراگیران را تشویق به کشف سؤالات ماورایی و وجودی نمود تا به اهداف و معنای زندگی و وجود خالق پی برده تا در زندگی احساس خلأ نکنند (Noddings, 2002, 32).

حواس دانش‌آموز و درگیر نمودن ذهن آنان به امر یادگیری گردد (Noddings, 2005, 205).

۲. مؤلفه مدیریت کلاس: مدیریت کلاس درس، مستلزم این است که معلمان نسبت به دانش‌آموزان، شناخت لازم را پیدا نموده و با ایجاد روابط مراقبتی و ارتباط صمیمانه، آنان را در فعالیت کلاسی و اداره کلاس، سهیم نمایند. به این ترتیب علاوه بر کنترل کلاس، حس همکاری و مسئولیت‌پذیری در دانش‌آموزان را تقویت می نماید (Noddings, 2005, 202).

۳. مؤلفه شناخت مربی از خود و فراگیران: معلمان، مسئولیت آموزش و تربیت فراگیران را بر عهده دارند لذا برای موفقیت در امر تدریس و کسب عملکرد بهتر، ضروری است که در گام اول، نسبت به خود، روحیات و توانایی‌ها و ضعف‌هایش آشنایی لازم را پیدا کند و از روحیات و ویژگی‌های رفتاری دانش‌آموزانی را که قرار است آموزش دهد، نیز اطلاعات جامعی را کسب نماید تا بتواند متوجه تغییرات رفتاری دانش‌آموزانش گردد (Miroff, 1971, 10).

٤. مؤلفه الگوسازی: رفتار و گفتار و به طور کلی عملکرد معلمان در رفتار دانش‌آموزان تأثیرگذار است و نقش الگویی دارند به همین رو معلمان باید در رفتار خود مقصودشان از مراقبت را نشان دهند و به عبارتی در رابطه با دانش‌آموزان صادق باشند (Noddings, 1995, 330).

۵. مؤلفه تعهد و مسئولیت: در اخلاق مراقبتی، معلمان نه تنها باید نسبت به فراگیران متعهد و مسئول باشند و مسئولیتی فراتر از تعهدات قانونی برای خود نسبت به فراگیران قائل باشند، بلکه باید مسئولیت‌پذیری را به دانش‌آموزان خود آموزش دهند. این امر می‌تواند از طریق تقسیم کار و یادگیری مشارکتی محقق گردد (Owens & Ennis, 2005, 393).

٦. مؤلفه ارتباط صمیمانه: گفتگوی صمیمانه میان معلم و فراگیر از مقدمات شکل‌گیری رابطه مراقبتی است. گفتگوی صمیمانه، زمینه درک و فهم و اعتماد متقابل را فراهم می‌نماید، که می‌تواند در امر یادگیری و آموزش موثر واقع گردد (Noddings, 1986, 186).

۷. مؤلفه اعتماد: روابط با دیگران زمانی رشد می‌کند که اعتماد متقابل و همدلی به اجزای اصلی تبدیل شود، چرا که مراقبت واقعی شامل اعتماد متقابل است و بدون آن عمل مراقبتی تداوم نمی یابد (Ross & Parks, 2018, 11).

۸. مؤلفه فروتنی: فروتنی در مراقبت از دیگری، مستلزم از خود گذشتگی، عدم تظاهر و غلبه بر خودبزرگ‌بینی است. بدین معنا که فرد مراقب، در مراقبت از دیگری، احساس حقارت نداشته باشد و رشد دیگری برای او اهمیت زیادی داشته باشد (Miroff, 1971, 16).

۹. مؤلفه صبوری: صبوری در امر تعلیم و تربیت و در رابطه معلم و شاگرد از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در فرآیند تدریس و آموزش، صبوری معلم به این معناست که به دانش‌آموزش اعتماد نموده تا بدین وسیله به او فرصت رشد و بالندگی را در زمان خودش و به روش خودش فراهم سازد (Miroff, 1971, 12).

۱۰. مؤلفه عدالت: عدالت در تعلیم و تربیت مبتنی بر اخلاق مراقبتی به معنای ایجاد شرایط یکسان برای همه نیست بلکه به معنای فراهم نمودن امکانات لازم و شرایط یادگیری متناسب با نیاز و توان و علایق فراگیران است (Noddings, 2005, 61).

۱۱. مؤلفه پرهیز از رفتارآسیب‌زا: پرهیز از خشونت و رفتار دلسوزانه و مسالمت‌آمیز با فرد مراقبت‌شونده از اصول اخلاق مراقبتی است. همدلی و فروتنی و صبوری در رفتار مراقبتی معلم، مانع از آسیب‌رسانی به فراگیران می‌گردد (Held, 2010, 117).

۱۲.مؤلفه صداقت: با توجه نقش الگویی معلم و تأثیر رفتار و منش معلمی بر رفتار دانش‌آموزان، مؤلفه صداقت (هماهنگی در گفتار و عمل) در اخلاق مراقبتی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (Miroff, 1971, 13).

۱۳. مؤلفه توجه به تفاوت‌های فرهنگی: در تعلیم و تربیت مبتنی بر اخلاق مراقبتی، معلم باید برای تفاوت‌های فرهنگی دانش‌آموزان ارزش قایل شود و متناسب با زمینه فرهنگی و تربیتی‌شان با احترام با آنان برخورد کند (Noddings, 2005, 133) و این تفاوت فرهنگی را فرصت و ابزاری برای آموزش و کسب دانش بداند (Boon & Lewthwaite, 2016, 342).

۱٤. مؤلفه احترام: احترام گذاشتن به عنوان یکی از مؤلفه‌های اخلاق مراقبتی اهمیت زیادی در شکل‌گیری و تداوم روابط مراقبتی دارد. احترام متقابل در نتیجه توجه کردن و اهمیت دادن به دیدگاه دیگری و تعهد به رفع نیازهای اوست (Slot, 2007, 5).

بحث و نتیجه‌گیری

اخلاق مراقبتی، نظریه‌ای برگرفته از تفکرات فمینیستی و به نوعی الهام گرفته از اخلاق مادری است که ریشه در آثار کارول گیلیکان داشته و توسط فیلسوفانی همچون نل نادینگز، مایکل اسلوت، ویرجینیا هلد، سارا رادیک ... گسترش یافته است. این نظریه که اخلاق

رابطه‌ای نیز نامیده می‌شود، برای تعامل میان افراد (مراقب و مراقبت‌شونده)، انجام رفتار مراقبتی و شیوه رفع نیاز، اصول و قواعدی را مشخص نموده که عمل نکردن به آن، مانع از تحقق و شکل‌گیری رابطه مراقبتی می‌گردد.

تحلیل‌ها نشان می‌دهد که نظریه اخلاق مراقبتی دارای ویژگی‌ها و مؤلفه‌هایی همچون صبوری، شفقت و مهرورزی به دیگران، متعهد بودن به رفع نیاز دیگری، اعتماد، صداقت و توجه به احساسات و درک دیگری است، که با توجه به هدف پژوهش، این ویژگی‌ها می‌توانند در استنتاج رهنمودها و اصول تربیتی راهنمای معلم مراقب مؤثر باشند.

بر اساس یافته‌های پژوهش، مؤلفه‌های مفهومی و اصول تربیتی معرفت‌شناختی استنتاج شده از اخلاق مراقبتی، شامل مؤلفه‌های؛ ارتباط موضوع درسی با تجربیات دانش‌آموزان، آسان‌گیری در آموزش، مهارت برقراری ارتباط، آموزش بر اساس نیاز فراگیر، تسلط بر موضوع، ارزشیابی مشارکتی، دریافت بازخورد، تنوع در ارائه محتوا، تفکر بین‌رشته‌ای، یادگیری مشارکتی، توجه به ظرفیت‌های شناختی، گوش دادن پذیرا و تأیید و تشویق می‌باشد و مؤلفه‌های مفهومی و اصول تربیتی انسان‌شناختی استنتاج شده از اخلاق مراقبتی، شامل؛ شناخت مربی از خود و فراگیر، مدیریت کلاس، خودشناسی و خداشناسی، الگو و اسوه بودن، تعهد و مسئولیت، برقراری روابط صمیمانه، اعتماد، فروتنی، صبوری، صداقت، پرهیز از رفتار آسیب‌زا، رفتار احترام آمیز، توجه به تفاوت‌های فردی و فرهنگی و رعایت عدالت و انصاف است.

نگاهی به یافته‌های پژوهش، مبین همخوانی‌داشتن بخش عمده‌ای از ویژگی‌های اخلاق مراقبتی با فلسفه اجتماعی حاکم و فرهنگ دینی کشورمان است. به طور نمونه در قرآن کریم به برقراری عدالت و انصاف و پرهیز از تبعیض (نحل، ۹۰؛ مائده، ۸)، رفتار محبت‌آمیز (بقره، ٥٤؛ آل‌عمران، ۱٥۹) احترام (حجرات، ۱۰؛ نساء ۳٦)، و صداقت (توبه، ۱۱۹) اشاره شده است و از آن جایی که هدف اصلی اخلاق مراقبتی به زعم Noddings، در بحث تعلیم و تربیت، تربیت اخلاقی است، می‌توان به آیه ۱۲۹ سوره بقره و آیه ۲ سوره جمعه اشاره نمود که خداوند متعال، تربیت و پرورش نفوس را از اهداف بعثت پیامبران ذکر نموده است. بنابراین نظر به اهمیتی که منش معلمی در تربیت و پرورش دانش‌آموزان دارد و با توجه به شرایط اجتماعی و فرهنگی جامعه می‌توان نتیجه گرفت؛ رفتار همدلانه و محترمانه معلم در کنار تخصص و مهارت، در ایجاد انگیزه برای پیشرفت و عزت نفس دانش‌آموزان، آن هم در

دورانی که شاهد تغییرات فرهنگی هستیم و گرایش نوجوانان به اخلاقیات کمرنگ شده، تأثیری دوچندان خواهد داشت.

بر این اساس، نتایج این پژوهش با پژوهش‌های Saeedi (2024), Samadi (2023), Zajac (2023), Adhikari (2023), Seton Bennett (2023), Eslami (2008) هم‌خوانی دارد. بنابراین با توجه به نقش اثرگذار منش معلمان در آموزش و تربیت اخلاقی دانش‌آموزان پیشنهاد می‌شود، متخصصان امر تعلیم و تربیت، تحقیقات مفصل‌تری در زمینه تعلیم و تربیت مراقبتی به عمل آورند و ضمن تأمل بر نقدهایی که به اخلاق مراقبتی به عمل آمده، در حوزه تربیت معلم مورد توجه قرار گیرد.

محدودیت تحقیق

در میان نظریه‌پردازان مراقبت، نل نادینگز بیش از همه و به صورت مبسوط به تعلیم و تربیت و اخلاق مراقبتی در نظام آموزشی پرداخته، بنابراین اصلی‌ترین منبع در پاسخ به پرسش‌های پژوهش بر اساس آثار نادینگز، صورت گرفته است.

سهم مشارکت نویسندگان: در پژوهش حاضر نویسنده دوم(نویسنده مسئول)، به عنوان استاد راهنما، نظارت و راهبردی روند کلی پژوهش و تدوین و نهایی‌سازی اصلاحات مقاله را بر عهده داشته‌اند. نویسنده اول در تدوین طرح تحقیق، فرآیند گردآوری، تحلیل و تفسیر یافته‌ها و نگارش متن مقاله را برعهده داشته و در مجموع نتیجه‌گیری از یافته‌ها و بسط و تفسیر به صورت مشترک و با بحث و تبادل نظر کلیه همکاران و با همراهی نویسنده سوم (استاد راهنمای دوم) و نویسنده چهارم، به عنوان استاد مشاور پایان‌نامه، انجام شد.

تضاد منافع: نویسندگان اذعان دارند که در این مقاله هیچگونه تعارض منافعی وجود ندارد.

منابع مالی: پژوهش حاضر از هیچ موسسه و نهادی حمایت مالی دریافت نکرده و کلیه هزینه‌ها در طول فرآیند اجرای پژوهش بر عهده پژوهشگران بوده است.

تشکر و قدردانی: پژوهش حاضر بدون همکاری مشارکت کنندگان امکان‌پذیر نبود؛ بدینوسیله از کلیه مشارکت کنندگان تقدیر و تشکر به عمل می‌آید.

References

Adhikari, A., Saha, B., & Sen, S. (2023). Nel Noddings' Theory of Care and its Ethical Components. ***International Research Journal of Education and Technology***, *5*(8), 198-206. https://www.researchgate.net/publication/373096845

Bagheri, K., Sajjadieh, N., & Tavasoli, T. (2015). *Research Approaches and Methods in Philosophy of Education*. Second Edition, Tehran: Research Institute for Cultural and Social Studies. [persian]

Boon, H. J., & Lewthwaite, B. E. (2016). Teacher Ethics: The Link between Quality Teaching and Multi-Ethnic and Multiracial Education. ***Athens Journal of Education***, *3*(4), 331-344. https://doi.org/10.30958/aje.3-4-3

Campbell, E. (2014). Teaching ethically as a moral condition of professionalism. In *Handbook of moral and character education* (pp. 117-134). Routledge.

Eslami, H. (2008). Gender and the Ethics of Care. ***Women's Social Cultural Council***, *11*(42), 1-42. DOI:20.1001.1.20082827.1387.11.0.2.1 [persian]

Friedman, M., & Bolte, A. (2007). Ethics and feminism. ***The Blackwell Guide to Feminist Philosophy***, 79-101. DOI:10.1002/9780470696132

Held, V. (2010). Can the ethics of care handle violence?. ***Ethics and Social Welfare***, *4*(2), 115-129. https://doi.org/10.1080/17496535.2010.484256

Imanipour, M. (2012). Ethical principles in education. ***Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine***, *5*(6), 27-41. URL: http://ijme.tums.ac.ir/article-1-91-en.html [persian]

Manning, R. C., & Stroud, S. R. (2008). *A Practical Guide to Ethics: Living and Leading with Integrity*. Routledge.

Mayreoff, M. (1971*). On Caring,* (1nd Ed). New York.

Morris, K. (2023). Vulnerability, care ethics and the protection of socioeconomic rights via article 3 ECHR. ***Human Rights Law Review***, *23*(4), ngad028. https://doi.org/10.1093/hrlr/ngad028 Article

Noddings, N. (1986). *Caring, A Relational Approach to Ethics and Moral Education* (2nd Ed). University of California Press.

Noddings, N. (1995). Teaching themes of care. ***Phi Delta Kappan***, *76*(9), 675-679. https://www.jstor.org/stable/20405432

Noddings, N. (2002). *Educating moral people: A caring alternative to character education*. Teachers College Press, PO Box 20, Williston, VT 05495-0020 (paperback: ISBN-0-8077-4168-X, $21.95; cloth: ISBN-0-8077-4169-8, $48).

Noddings, N. (2012). The caring relation in teaching. ***Oxford Review Education***, *38*(6), 771-781. https://doi.org/10.1080/03054985.2012.745047

Noddings, N. (2005). *Dealing with Grief Eating in Schools: An Alternative Approach to Education*. Translated by Abolfazl Ghaffari and Zahra Ahmadi. (2022). Mashhad: Jihad Daneshgahi. [persian]

Owens, L. M., & Ennis, C. D. (2005). The ethic of care in teaching: An overview of supportive literature. ***Quest***, *57*(4), 392-425. https://doi.org/10.1080/00336297.2005.10491864

Ramezani, F., & Heydari, M., & Nowrozi, R. (2019). Recognizing the model of an inspiring teacher based on the experiences of three prominent

contemporary teachers in Iran. ***Islamic Education,*** *14*(30), 155-176. [persian] DOI: 10.30471/edu.2019.1612

Ross, Derek G., & Parks, M. (2018). Mutual Respect in an Ethic of Care: A Collaborative Essay on Power, Trust, and Stereotyping. ***Teaching Ethics*****,** *18*(1), 1-15. https://doi.org/10.5840/tej2018112156

Saeedi, M. (2024). Identifying Effective Teacher Competencies in Elementary Schools. ***Journal of Educational Sciences*****,** *31*(1), 259-284. DOI: 10.22055/edus.2024.46738.3591 [persian]

Samadi, P., Ahmadi, T., & Ahmadi, P. (2023). Competence of Teachers in the Role of Lifelong Learners in Iran's Public Education System: A Mixed Study. ***Journal of Educational Sciences*****,** *30*(2), 1-16. DOI: 10.22055/edus.2023.44355.3487 [persian]

Seton Bennett, P. (2023). Care ethics, needs-recognition and teaching encounters. ***Journal of Philosophy of Education*****,** *57*(3), 626-642. https://doi.org/10.1093/jopedu/qhad040

Shafiei Sarvestani, M., Derakhshanfar, T., & Mezginezhad, S. (2022). The Role of Professional Ethics in Organizational Health through the Mediation of Organizational Citizenship Behavior: Case Study of Yasui Education. ***Journal of Educational Sciences*****,** *29*(1), 103-122. https://doi.org/10.22055/edus.2022.38289.3267 [persian]

Slote, M. (2007). *The ethics of care and empathy*. Routledge.

Taheri, M. (2021*). Professional ethics of teaching*. Tick and sound of light [persian]

Tarlow, B. (1996). *Caring: A negotiated process that varies*. In S. Gordon, P. Benner, & N. Noddings (Eds.), Caregiving: readings in knowledge, practice, ethics, and politics. (56-82.). Philadelphia: University of Pennsylvania.

The Holy Quran

Zajac, D. (2023). Ethics of the teaching profession as an ethics of care. ***Labor et Educatio*****n,** 11, 55-71. DOI:10.4467/25439561LE.23.005.19210

© 2025 Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0 license) (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).